

Futbol Müsabakalarında Görev Alan Hakemlerin Bahis veya Şans Oyunları Kapsamındaki Eylemlerinin Cezalandırılabilirliği Meselesi^(*)

The Issue of Whether Referees Officiating Football Matches can be
Penalized for Participating in Games of Chance or Betting
Activities

Melik KARTAL^()**

Öz:

Bu çalışmada futbol müsabakalarında görev alan hakemlerin bahis veya şans oyunlarına ilişkin eylemler kapsamında cezalandırılabilirliği meselesi ele alınmıştır. Çalışmanın daha iyi anlaşılabilmesi için ilk olarak konuya ilişkin kavramlar izah edilmiştir. Bu kapsamda şans oyunları ve müşterek bahis, spor ve özelinde futbol müsabakası ile hakem kavramları izah edilip, hakemin görev ve yetkileri ortaya konulmuştur. Ayrıca bahis veya şans oyunu oynanmasından ibaret eylemlerin suç teşkil edip etmeyeceği ve oynama eylemi dışında kalan eylemler bakımından hangi suçun uygulama alanı bulacağı tespit edilmiştir. Çalışmanın ilk önemli noktasını ise, bahis oynamadan ibaret eylemin, bir hakem tarafından ve kendi görev aldığı futbol müsabakası dışında kalmak suretiyle gerçekleştirilmesi halinde cezalandırılıp cezalandırılmayacağı meselesi oluşturmaktadır. Bu kapsamda görevi kötüye kullanma suçunun mevcudiyeti tartışılmıştır. Hakemin kamu görevlisi olarak sayılıp sayılmadığı ve bahis oynama eyleminin, söz konusu suçun göreve aykırılık unsuru oluşturup oluşturmadığı hususları bu tartışmanın temelini oluşturmaktadır. Çalışmanın ikinci önemli noktasını ise; hakemlerin kendi görev aldığı maçlar üzerinden bahis veya şans oyunları oynaması mahiyetindeki eylemlerinin görevi kötüye kullanma suçunun yanı sıra başka bir suça vücut verip vermeyeceği meselesi oluşturmaktadır. Yönettiği bir futbol maçı üzerinden müstakil bir şekilde bahis oynayan hakemin, takımlardan birinin oyuncularına haksız kırmızı kartlar göstererek bahse konu kazancı elde ettiği örnek olayda, şike ya da dolandırıcılık suçundan cezalandırılıp cezalandırılmayacağına ilişkin değerlendirmelerde bulunulmuştur.

^(*) Araştırma Makalesi / *Research Article*
Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 04.01.2026
Yayınlanmasının Kabul Edildiği Tarih: 13.02.2026
DOI: 10.58733/İmhfd.1855785

Bu makaleye atıf için: Melik Kartal, 'Futbol Müsabakalarında Görev Alan Hakemlerin Bahis veya Şans Oyunları Kapsamındaki Eylemlerinin Cezalandırılabilirliği Meselesi' 2026 11(1) İMHFD 91-112

^(**) Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul - Türkiye
E-posta: melik.kartal@medeniyet.edu.tr
Orcid: 0000-0001-9233-1904

Anahtar Kelimeler:

Hakem, Futbol Müsabakası, Bahis, Şans Oyunları, Kamu Görevlisi, Şike, Dolandırıcılık.

Abstract:

This study examines the issue of the criminal liability of referees officiating football matches in relation to their involvement in betting or games of chance. In order to ensure a clearer understanding of the subject matter, the study first explains the relevant concepts. In this context, the concepts of games of chance and joint betting, sports competition -football matches in particular- and referees are examined, and the duties and powers of referees are set out. Furthermore, the study determines whether acts consisting solely of participating in betting or games of chance constitute a criminal offense, as well as which criminal offenses may apply to acts beyond participation. One of the primary issues addressed in this study concerns whether an act consisting solely of betting, when committed by a referee outside the football matches in which they officiate, is punishable under criminal law. In this regard, the existence of the offense of abuse of office is discussed. The questions of whether referees may be classified as public officials and whether the act of betting constitutes a breach of duty within the meaning of this offense form the basis of this discussion. Another central issue examined in the study is whether acts involving referees betting or participating in games of chance on football matches in which they officiate give rise to criminal liability for offenses other than abuse of office. In this context, the study assesses whether a referee who independently places a bet on a football match they officiate and obtains the relevant gain by unfairly issuing red cards to players of team X may be held criminally liable for the offenses of match-fixing or fraud.

Keywords:

Referee, Football Match, Betting, Games Of Chance, Public Official, Match-Fixing, Fraud.

Extended Summary:

The fair, honest, and reliable conduct of sports competitions constitutes a significant issue that falls within the protective scope of criminal law, alongside other branches of law. In this context, the impartiality of referees who occupy positions capable of directly or indirectly influencing the outcome of a competition is of vital importance in terms of the social function of sport. The association of referees with betting and games of chance represents one of the most serious factors casting doubt on this impartiality. Considering that betting and games of chance have become increasingly widespread in society, particularly due to the accessibility of digital platforms, it becomes essential that acts of a criminal nature committed through such activities - especially by key actors in sports competitions such as referees- are not left unpunished.

The question may arise as to why the subject matter of this study is limited to referees officiating football matches. There are several reasons for this limitation. First, it is an undeniable fact that the football sector has evolved beyond a mere sporting activity into a global industry that brings together millions of people, generates significant economic value, and strengthens social interaction. Second, when the autonomous structure of the Turkish Football Federation is taken into consideration, football competitions organized under its auspices occupy a distinct position compared to other sports competitions. Finally, the legal status to which referees are subject distinguishes them from other actors involved in football matches and necessitates a specific and separate legal assessment. Undoubtedly, since these specific issues also encompass more general problems related to the subject matter, this study aims to elucidate both the particular and general legal questions arising in this context.

This study consists of three main sections. The first section examines the fundamental concepts related to the subject, including games of chance and joint betting, sports competitions - particularly football matches- and referees, as well as the duties and powers of referees.

The second section addresses whether acts consisting solely of participating in betting or games of chance constitute a criminal offense, as well as which criminal provisions may apply to acts beyond participation. In addition, the offense of abuse of office that may become applicable where a referee engages in betting or games of chance outside the football matches in which they officiate is examined. This issue constitutes one of the core aspects of the study. In this context, the first issue addressed is whether referees may be regarded as public officials, given that the perpetrator of the offense of abuse of office can only be a public official. In this examination, it is concluded that, irrespective of the existence of any explicit statutory regulation, the concept of “public official” adopted by the Turkish Penal Code is sufficient for referees to be classified as public officials. Furthermore, another issue examined is whether the act of participating in betting or games of chance may satisfy the element of breach of duty required for the offense in question. According to Article 57 of the Football Disciplinary Regulations, referees -who are among the persons subject to these Regulations- are prohibited from engaging, directly or indirectly, in betting or similar games of chance on football matches and/or any football-related activity. Acting in contravention of this prohibition, in itself, constitutes conduct contrary to the requirements of duty.

In the final section of the study, it is examined whether referees who engage in betting or games of chance on football matches in which they officiate may be held criminally liable for an offense other than abuse of office. In this context, the offense of match-fixing is examined first. Although it is possible for referees to be punished as perpetrators of match-fixing if they enter into an agreement aimed at influencing the outcomes of betting games, it is not possible to hold referees criminally liable for match-fixing in the absence of such an agreement. This is because match-fixing is a multi-perpetrator offense based on mutual agreement, and an act consisting solely of betting cannot constitute this offense.

The final issue examined within this scope concerns the offense of fraud. For the offense of fraud to occur, there must first be a deceptive act carried out by the perpetrator. Moreover, this deceptive act must mislead the victim, result in damage to the victim or a third party, and enable the perpetrator or another person to obtain an unlawful benefit. When considered within the framework of this study, for instance, where a referee independently places a bet on a football match that they officiate and obtains the relevant gain by unfairly issuing red cards to players of team X, it is clear that an unlawful benefit has been obtained. It may likewise be argued that the referee’s decision to issue red cards constitutes a deceptive act inconsistent with reality. However, it does not appear possible to assert that this conduct is of a nature capable of vitiating the will of the addressees. In the offense of fraud, the perpetrator influences the will of the victim through deceptive acts and, as a result of this deception, secures an unlawful benefit for themselves or another person. In the example at hand, however, the referee obtains the benefit solely by abusing the authority inherent in the duty entrusted to them. Since the benefit obtained cannot be said to result from influencing any person’s will, the offense of fraud does not occur in this case.

As can be seen, just as in the case of a referee who places bets independently of the football matches in which they officiate, the referee in the example examined cannot be held criminally liable for any offense other than abuse of office. However, considering the degree of wrongdoing involved in the act in question, the referee should have been punished for an offense requiring a more severe penalty. Moreover, since the referee qualifies as a public official, they may in any event be punished for abuse of office, whereas if the same act were committed by a football player who is not a public official, the act would remain unpunished. In order to prevent such inequality in criminal justice, it would be appropriate to enact a criminal provision that penalizes persons who influence match outcomes with the aim of affecting the results of legal or illegal betting and games of chance.

GİRİŞ

Spor müsabakalarının adil, dürüst ve güvenilir biçimde yürütülmesi, hukukun diğer alanlarını ilgilendirdiği gibi ceza hukukunun da koruma alanına giren önemli bir meseleyi oluşturmaktadır. Bu bağlamda özellikle müsabakanın sonucuna doğrudan veya dolaylı etki edebilecek konumda bulunan hakemlerin tarafsızlığı, sporun toplumsal işlevi bakımından hayati önemi haizdir. Hakemlerin bahis ve şans oyunları ile ilişkilendirilmesi ise bu tarafsızlığa gölge düşüren en önemli olgulardan birini oluşturmaktadır. Günümüzde özellikle dijital platformların erişilebilirliğiyle bahis ve şans oyunlarının toplumda giderek yaygınlaştığı da göz önüne alındığında, bilhassa hakemler gibi spor müsabakalarının önemli aktörleri tarafından bu oyunlar vasıtasıyla işlenebilecek suç mahiyetindeki fiillerin cezasız bırakılmaması elzem bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışma konusunun neden futbol müsabakalarında görev alan hakemlerle sınırlandırıldığı sorusu akla gelebilir. Bunun birden fazla nedeni olup, ilk olarak futbol sektörünün yalnızca sportif bir faaliyet olmanın ötesinde milyonlarca insanı bir araya getiren, önemli bir ekonomik hacim yaratan ve toplumsal etkileşimi güçlendiren küresel bir endüstri olması yadsınamaz bir gerçektir. İkinci olarak Türkiye Futbol Federasyonu'nun özerk yapısı da göz önünde bulundurulduğunda bu federasyon bünyesinde düzenlenen futbol müsabakaları da diğer spor müsabakalarından ayrı bir yere konumlanmaktadır. Son olarak hakemin bağlı olduğu hukuki statü onu futbol müsabakalarındaki diğer aktörlerden ayırıp özel olarak değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Şüphesiz söz konusu spesifik meseleler, muhtevasında konuya ilişkin genel meseleleri de barındırdığından bu çalışmayla konuya ilişkin genel problemlerin de izaha kavuşturulması amaçlanmaktadır.

Çalışmamız 3 başlıktan oluşup birinci başlık altında konuya ilişkin kavramlar ele alınmaktadır. Burada; şans oyunları ve müşterek bahis, spor ve özelinde futbol müsabakası ile hakem kavramları izah edilip, hakemin görev ve yetkileri ortaya konulmaktadır.

İkinci başlık altında ise bahis veya şans oyunu oynanmasından ibaret eylemlerin suç teşkil edip etmeyeceği, oynama eylemi dışında kalan eylemler bakımından hangi suçun uygulama alanı bulacağı ve oynamadan ibaret eylemin bir hakem tarafından ve kendi görev aldığı futbol müsabakası dışında kalmak suretiyle gerçekleştirilmesi hâlinde uygulama alanı bulabilecek görevi kötüye kullanma suçu incelenmektedir. Ayrıca bu suçun failinin yalnızca kamu görevlisi olabilmesinden mütevellit hakemin kamu görevlisi sayılıp sayılmayacağı ve bahis veya şans oyunu oynama eyleminin söz konusu suçun göreve aykırılık unsurunu oluşturup oluşturmayacağı meseleleri de izaha kavuşturulmaktadır.

Çalışmanın son başlığı altında ise kendi görev aldığı futbol müsabakaları üzerinden bahis veya şans oyunu oynayan hakemlerin bu eyleminin görevi kötüye kullanma suçu dışında başka bir suça vücut verip vermeyeceği hususu incelenmektedir.

I. KONUYA İLİŞKİN KAVRAMLAR

5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi Fon ve Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un Tanımlar Başlıklı 3. maddesinde şans oyunları ve müşterek bahis kavramları tanımlanmaktadır. Buna göre, “*şans oyunları; ilgili mevzuat çerçevesinde yetki verilen kurum ve kuruluşlar tarafından tertip edilen ve sonucu tesadüfe dayalı olarak belirlenen her türlü oyunlar ile müşterek bahisleri*” ifade ederken müşterek bahis ise, “*sonucun kısmen iştirakçinin becerisine kısmen de tesadüfe bağlı olduğu yurt içinde ve yurt dışında tertiplenen her çeşit yarışma, müsabaka, spor oyunları ile herhangi bir olay veya durum üzerine, sonucun tahmin edilmesi esasına göre oynatılan ve iştirak edenler arasından doğru tahmin edenlere önceden belirlenen adet, tutar, oran veya misli olarak ikramiye kazandıran oyunları*” ifade etmektedir.

Spor müsabakası kavramı ise 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 3. maddesinde tanımlanmış olup “*federasyonların düzenlediği veya düzenlenmesine izin verdiği ya da katkıda bulunduğu her türlü sportif karşılaşma ve yarışmayı*” ifade etmektedir. Futbol müsabakasına ilişkin düzenleme ise Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatının 2. maddesinde öngörülmekte olup bu madde metnine göre “*TFF tarafından düzenlenen tüm lig ve kupa müsabakaları resmi müsabaka*” olarak adlandırılırken; “*resmi müsabakaların dışında kalan müsabakalar*” özel müsabaka sınıfına dahil olmaktadır.

Futbol Disiplin Talimatı'nın 2. maddesinde yer verilen bir diğer kavram da müsabaka görevlileridir. Buna göre “*TFF tarafından görevlendirilen hakem, gözlemci, temsilci, saha komiserleri ve diğer kişiler*” müsabaka görevlilerini oluşturmaktadır.

Çalışmamızın temelini oluşturan hakemler, müsabakaları kurallara uygun ve tarafsız bir şekilde yöneten veya sayı, zaman, yer, durum saptaması, beceri ve teknik değerlendirme gibi görevleri yerine getiren, kararlarına, saptamalarına riayet edilmesi zorunlu olan görevlileri ifade etmektedir¹. Örneğin bir futbol müsabakasının hakemleri; müsabaka öncesi, sırası ve sonrasında, iki tarafın

¹ Recep Gülşen, Spor Hukuku (Adalet 2013) 21.

kulüp ve futbolcuları arasında gerçekleşen futbol olaylarını, ulusal ve uluslararası futbol kurallarını uygulayarak yargılayan ve kesin karar veren kişilerdir².

Futbol müsabakalarını yöneten hakemin görev ve yetkileri FIFA'nın Futbol Oyun Kuralları Kitabı'nın (2025-2026) 5. kuralında düzenlenmiş olup buna göre, *“her maç, maç ile ilgili Oyun Kurallarını uygulamada tam yetkili bir hakem tarafından yönetilir. Kararlar, hakemin yeteneğinden en iyi şekilde yararlanılarak Oyun Kurallarına ve “oyunun ruhuna” uygun olarak verilir ve Oyun Kuralları çerçevesine uygun hareket etme hakkına sahip olan hakemin kanaatine dayanır. Hakemin, bir golün geçerli sayılıp sayılmayacağı ve maçın sonucu da dahil olmak üzere, oyun ile ilgili verdiği tüm kararlar nihaidir”*.

Keza söz konusu Kitabın 5. kuralı kapsamında hakemin görev ve yetkileri de düzenlenmiş olup buna göre *“hakem:*

- *Oyun Kurallarını uygular.*
- *Maçı diğer hakemler ile işbirliği içerisinde yönetir.*
- *Oyunun süresini belirler, maç kayıtlarını tutar ve maç öncesinde, maç sırasında veya maç sonrasında işlenen disiplin suçları ve meydana gelen diğer olayların bilgisini de içeren raporunu ilgili kurumlara verir.*
- *Oyunun tekrar başlamasını kontrol eder ve/veya işaret eder”*.

Kitabın 6. kuralına göre, *“bir futbol müsabakasında son karar mercii olan hakemin yanı sıra, diğer maç görevlileri (iki yardımcı hakem, bir dördüncü hakem, ilave iki yardımcı hakem, bir yedek yardımcı hakem, bir video yardımcı hakem (VAR) ve en az bir video yardımcı hakem asistanı (AVAR) maçlara atanabilir. Oyun Kurallarına göre maçı kontrol etmede hakeme yardımcı olacaklardır; fakat nihai karar her durumda hakem tarafından verilecektir. Hakem, yardımcı hakemler, dördüncü hakem, ilave yardımcı hakemler ve yedek yardımcı hakem ‘saha içi’ maç görevlileridir. VAR ve AVAR, ‘video’ maç görevlileridir (VMO) ve hakeme, Oyun Kuralları ve VAR protokolü çerçevesinde yardımcı olurlar”*. Söz konusu Oyun Kurallarına göre, *“video yardımcı hakem, aşağıdakiler ile ilgili olarak maçın kamera görüntüsüne bağımsız erişimi olan ve sadece aşağıdaki konularla ilgili olarak ‘açık ve bariz hata’ ya da ‘gözden kaçan ciddi olay’ olduğunda hakeme yardımcı olabilecek bir maç görevlisidir:*

² Yılmaz Savaşer, ‘Yarış Hakemlerinin ve Kararlarının Hukuki Nitelikleri’ iç Kısmet Erkiner (edr), Spor Hukuku Dersleri (Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayın No: 02 2007) 889, 891.

- a. *Gol/gol değil*
- b. *Penaltı/penaltı değil*
- c. *Doğrudan kırmızı kart (ikinci sarı kart/ihtar değil)*
- d. *Yanlış kimlik tespiti (ihlali yapan takımdan yanlış oyuncuya ihtar verme veya ihraç etme durumu)”*.

II. FUTBOL HAKEMLERİNİN GÖREV ALMADIKLARI MÜSABAKALARA İLİŞKİN BAHİS VEYA ŞANS OYUNLARINDAN DOĞAN CEZA SORUMLULUĞU

Bahis veya şans oyunlarının, yasal sınırlar içerisinde oynanması mümkün olduğu gibi, bunların, kanunun verdiği yetkiye dayalı olmaksızın oynanması da mümkündür. Normal bir vatandaşın yasal sınırlar kapsamında oynadığı bahis veya şans oyunları bakımından herhangi bir yaptırım öngörülmezken, Futbol Disiplin Talimatının “Bahis” başlıklı 57. maddesine göre, “*bu Talimat kapsamındaki kişilerin, futbol müsabakaları ve/veya futbolla ilgili herhangi bir aktivite üzerine, doğrudan ya da dolaylı bahis ve benzeri şans oyunları oynamaları yasaktır*”. Keza bu kişiler, “*futbol müsabakalarına ilişkin olarak düzenlenen bahis veya benzeri şans oyunlarını ya da benzer etkinlik veya işlemleri tanıtan, aracılık eden, düzenleyen veya gerçekleştiren işletme, organizasyon ve kuruluşlarda (kamu kurum ve kuruluşları hariç olmak üzere) doğrudan veya dolaylı olarak hiçbir görev veya menfaat sahibi olamazlar. Aksine hareket eden kişiler, üç aydan bir yıla kadar müsabakalardan men veya hak mahrumiyeti cezası ile cezalandırılır*”. Söz konusu Talimatın hükümlerine tabi olan kişiler 3. maddede sayılmış olup bunlar arasında müsabaka görevlileri de bulunmaktadır. Dolayısıyla müsabaka görevlilerinden biri olan hakemlerin, yasal sınırlar içinde olsa dahi, bahis veya şans oyunları oynaması yasak olup idari yaptırımı gerektirmektedir.

Öte yandan kanunun verdiği yetkiye dayalı olmaksızın oynanan bahis veya şans oyunları, oynayan kişinin pozisyonundan bağımsız olarak idari yaptırımı gerektirmektedir. Nitekim 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun m. 5-d’ye göre; “*Kanun’un verdiği yetkiye dayalı olmaksızın spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli veya müşterek bahis veya şans oyunlarını oynayanlar mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından beş bin liradan yirmi bin liraya kadar idari para cezası ile cezalandırılır*”. Görüleceği üzere mezkur madde metni, yasa dışı bahis veya şans oyunları oynanmasını cezai yaptırımı gerektiren bir suç olarak düzenlenmese de bunu, idari yaptırımı gerektiren bir fiil olarak öngörmektedir.

Tüm bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere yasa dışı bahis veya şans oyunları oynayan bir hakem hakkında hem “*üç aydan bir yıla kadar müsabakalardan men veya hak mahrumiyeti*” yaptırımı hem de “*beş bin liradan yirmi bin liraya kadar idari para cezası*” uygulanabilecektir. Şunu önemle vurgulamak gerekir ki Futbol Disiplin Talimatının “Bahis” başlıklı 57. maddesinde bahis veya şans oyunları bakımından yasal ya da yasa dışı şeklinde bir ayırım öngörülmediğinden söz konusu oyunların kanunun verdiği yetkiye dayalı olmaksızın oynanması ihtimalinde de aynı hüküm geçerli olacaktır. Elbette ki bu durum, karar mercii tarafından göz önünde bulundurulup alt sınırdan uzaklaşarak karar verilmesini gerektirecektir.

7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun m. 5/1’in (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde ise suç teşkil eden fiiller öngörülmektedir. Bu madde metnine göre:

“Kanun’un verdiği yetkiye dayalı olmaksızın;

- a) *Spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli ve müşterek bahis veya şans oyunlarını oynatanlar ya da oynanmasına yer veya imkân sağlayanlar üç yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.*
- b) *Yurt dışında oynatılan spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli veya müşterek bahis ya da şans oyunlarının internet yoluyla ve sair suretle erişim sağlayarak Türkiye’den oynanmasına imkân sağlayan kişiler, dört yıldan altı yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.*
- c) *Spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli veya müşterek bahis ya da şans oyunları ile bağlantılı olarak para nakline aracılık eden kişiler, üç yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.*
- ç) *Kişileri reklam vermek ve sair surette spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli veya müşterek bahis ya da şans oyunlarını oynamaya teşvik edenler, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve üç bin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır”.*

Görüleceği üzere her ne kadar normal bir vatandaşın yasa dışı bahis veya şans oyunu oynaması tek başına suç teşkil eden bir fiili teşkil etmese de³ oyna-

³ Söz konusu maddenin ilk dört bendi ile d bendi arasındaki ayırım; kumar oynanması için yer ve imkân sağlama fiili ile kumar oynama eylemi arasındaki ayırım gibidir. Nitekim TCK m. 228, kumar oynanması için yer ve imkân sağlanmasını bir suç olarak öngörürken, Kabahatler Kanunu m. 34 ise kumar oynanmasını idari para cezasını gerektiren bir eylem olarak öngörmektedir (Ersan Şen, ‘Kumar, Bahis ve Şans Oyunları Oynatma Suçu’ (Hukuki Haber, 18 Mayıs 2019) <<https://www.hukukihaber.net/spor-musabakalarinda-bahis-ve-sans-oyunlari-oynatma-sucu>> Erişim Tarihi 8 Aralık 2025).

ma dışındaki bazı eylemlerin cezalandırılması mümkündür. Hakemler tarafından da işlenebilecek bu suçların kısaca izah edilmesinde fayda bulunmaktadır.

İlk olarak söz konusu madde metninin a bendinde öngörülen suça bakıldığında bu suçun seçimlik hareketli bir suç olduğu görülmektedir. Dolayısıyla yasa dışı bahis veya şans oyunları oynatan ya da oynanması amacıyla yer veya imkân sağlayan kişi bu fiillerden herhangi birini işlediğinde söz konusu suça vücut vermiş sayılacaktır. Oynatma fiili, yasa dışı bahis ya da şans oyununu düzenlemek veya düzenlenme sürecine katılan kişilerden biri olmak anlamına gelmektedir⁴. Bunun yanı sıra yer sağlama fiili, yasa dışı bahis veya şans oyununun oynanabileceği bir yerin temin edilmesiyken, imkan sağlama fiili ise bahis ya da şans oyunlarının oynanabilmesi için lazım gelen kupon, kupon yazdırma makinası gibi araç- gerecin veya paranın temin edilmesi ya da polis baskının önlenmesi mahiyetindeki fiilleri ifade etmektedir⁵.

Söz konusu madde metninin b bendi ise bu madde kapsamındaki bir diğer tipik fiili düzenlemektedir. Buna göre “*yurt dışında oynatılan spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli veya müşterek bahis ya da şans oyunlarının internet ve sair suretlerle erişim sağlayarak Türkiye’de oynanmasına imkân sağlanması*” da mezkûr suça vücut verecektir. Madde metninde “*internet yoluyla ve sair suretlerle*” ifadesine yer verilerek, yalnızca internet aracılığıyla değil, teknolojinin mümkün kıldığı her türlü erişim imkanıyla bu suçun işlenmesine olanak sağlanmaktadır⁶.

Maddenin c bendinde ise, “*spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli veya müşterek bahis ya da şans oyunları ile bağlantılı olarak para nakline aracılık edilmesi*” bir diğer tipik fiil olarak öngörülmektedir. Bu kapsamda tartışılması gereken husus para dışındaki malvarlığı değerlerinin bu suçu oluşturup oluşturmayacağıdır. Belirtelim ki madde metninde yalnızca “para” ifadesine yer verildiği için, suçta ve cezada kanunilik ilkesi gereğince ne TCK m. 198’de belirtilen paraya eşit sayılan değerlerin ne de kripto varlıkların bu suçu oluşturması imkân dahilindedir⁷. Ancak para dışındaki bu malvarlığı değerlerinin, yapılacak bir

⁴ Abdulhaluk Kantarcı, ‘Kumar Oynanması için Yer ve İmkân Sağlama Suçu’ (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi 2023) 101; Zafer İçer ve Cansu Akıncı, ‘Spor Müsabakalarında Yasa Dışı Bahis ve Şans Oyunu Suçları’ (2023) 29(2) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 981, 992.

⁵ ibid 993.

⁶ Rahime Erbaş ve Havva Begüm Tokgöz, ‘Türk Ceza Hukukunda ‘Ultima Ratio’ İlkesi Bağlamında Spor Müsabakalarına Dayalı Bahis ve Şans Oyunları’ iç İzzet Özgenç, Cumhur Şahin ve Faruk Turhan (edr) 5. Türk-Kore Ceza Hukuku Günleri Karşılaştırmalı Hukukta Ekonomik Suçlar Uluslararası Sempozyumu Tebliğler Kitabı (Seçkin Yayıncılık 2020) 1739; İçer ve Akıncı (n 4) 993.

⁷ Aynı yönde bkz. Ersan Şen ve Fatma Betül Bodur, ‘Futbol Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları’, YorumluYorum XVII (Seçkin Yayıncılık, 2018) 121; İçer ve Akıncı (n 4) 995.

kanuni düzenlemeyle mezkûr suçun uygulama alanına dahil edilmesi bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Öte yandan para nakline aracılık etme fiilinin fiziksel olarak bir yerden başa bir yere götürülmesi şeklinde gerçekleşmesi mümkün olduğu gibi, banka ya da elektronik para ödeme hesabı üzerinden transfer yapılması veya kendi banka hesabının para naklinde kullanmasına izin vermesi suretiyle de işlenmesi mümkündür⁸.

Mezkûr suç kapsamında öngörülen son tipik fiil 5. maddenin 5. bendinde düzenlenmiş olup bu bende göre televizyon, radyo, internet gibi araçlar vasıtasıyla ya da broşür dağıtarak reklam vermenin yanı sıra madde metninde “sair suretle” ifadesine yer verildiği için, söz gelimi insanlarla yüz yüze görüşüp konuşarak spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli veya müşterek bahis ya da şans oyunlarını oynamaya teşvik etme de bu kapsamdaki suça vücut verecektir⁹.

Yukarıda izah edilen tipik fiiller, yasadışı şans oyunları veya bahse ilişkin oynama fiili dışındaki birtakım eylemlerin cezalandırılmasını sağlarken bu tipik fiillerin hakemler tarafından da işlenmesi mümkündür. Öte yandan bu başlık altında tartışılmalı husus olarak nitelendirilebilecek esas mesele ise normal bir kişinin, hatta bir futbol müsabakası üzerine bahis veya şans oyunu oynayan bir futbolcunun bu eyleminin suç teşkil etmemesine rağmen hakemlerin, bizzat görev almadığı maçlar dahi olsa, oynama eyleminden ibaret fiillerinin herhangi bir suça vücut verip vermeyeceğidir.

Hakemlerin bizzat görev aldığı maçlar üzerinden oynadıkları bahis veya şans oyunları bakımından çeşitli suçların vücut bulma ihtimali ortaya çıksa da, bizzat görev almadığı maçlar bakımından uygulama alanı bulabilecek tek suç görevi kötüye kullanma suçudur. Dolayısıyla incelemenin bu kapsamda yapılması gerekir.

Görevi kötüye kullanma suçunun düzenlendiği TCK m. 257 uyarınca; “*Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır*”. Madde metninden de açıkça anlaşılacağı üzere görevi kötüye kullanma suçu tali bir norm olup, bu suça vücut veren fiil bünyesinde başka bir suçun da varlık kazanması hâlinde o suç asli norm olarak uygulama alanı bulacaktır. Ancak yukarıda da ifade edildiği üzere, belir-

⁸ Suat Çalışkan ve Ali Gürel, Yasadışı Bahis ve Kumar Suçları, (2. Bs., Platon Plus Yayıncılık 2021) 322.

⁹ Erbaş ve Tokgöz (n 6) 1739.

tilen şartlarda oluşması muhtemel tek suç görevi kötüye kullanma suçu olduğundan, unsurlarının vücut bulması hâlinde hakemlerin bu suça bağlı olarak cezalandırılmaları mümkün olacaktır.

Hakemlerin TCK m. 257 kapsamında cezalandırılabilimleri için birtakım unsurların bir araya gelmesi lazım gelir. İlk olarak bu suçun, yalnızca kamu görevlileri tarafından işlenebilen özgü suç olmasından mütevellit, hakemlerin kamu görevlisi sayılıp sayılamayacağı hususunun ortaya konulması icap eder. Kamu görevlisi kavramına yüklenen birden fazla anlam olmakla beraber, çalışmamıza bakan yönüyle TCK'nın benimsemiş olduğu anlayışın ele alınması gerekmektedir. TCK'nın "Tanımlar" başlıklı 6. maddesinin 1. fıkrasının c bendi uyarınca, *"kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi"* anlaşılmalıdır. Madde metninden de anlaşılabileceği üzere TCK'nın benimsediği kamu görevlisi anlayışının mihenk taşı kamuusal faaliyete katılma hususu oluşturmaktadır. Yargıtay uygulamasına göre; *"5237 sayılı Türk Ceza Yasasının 6. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendindeki 'kamu görevlisi' tanımında yer alan 'katılan kişi' ibaresi ile, madde gerekçesinde yer alan 'kamusal faaliyet' açılımından hareketle, bir kimsenin Ceza Yasası uygulamasında 'kamu görevlisi', yapılan faaliyetin de 'kamusal faaliyet' sayılabilmesi için, kamu adına yürütülen bir hizmetin bulunması, bunun da Anayasa ve yasalarda belirlenmiş usullere göre verilmiş bir siyasal karara dayalı olması ve ayrıca faaliyetin kamuya ait güç ve yetkilerin kullanılması suretiyle gerçekleştirilmesi gerekmektedir"*¹⁰. Ayrıca mezkûr madde metnine göre kamuusal faaliyete katılma; atama veya seçilme yoluyla olabileceği gibi herhangi bir surette sürekli, süreli ya da geçici olarak katılma şeklinde de olabilir. "Herhangi bir surette katılma"dan anlaşılması gereken, atama ve seçilme dışındaki genel idare esaslarına uygun bir yöntemle de katılmanın mümkün olabileceğidir¹¹. Bu kriterler çerçevesinde değerlendirildiğinde, ilk olarak Türkiye Futbol Federasyonu uhdesinde, spor organizasyonlarının bir parçası olarak gerçekleştirilen futbol müsabakalarının kamu hizmeti niteliğini haiz olduğunda tereddüt bulunmamaktadır. Öte yandan bu kamu hizmeti yasal dayanağını başta 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile almış olup bu Kanun kapsamında çıkarılan talimatlarla da söz konusu faaliyete ilişkin kapsamlı düzenlemelere yer verilmiştir. Bunların yanı sıra, bir futbol müsabakasının, kurallarına uygun bir şekilde yönetilmesini sağlayan hakemlerin kamuya

¹⁰ Hasan Tahsin Gökcan ve Mustafa Artuç, Türk Ceza Kanunu Şerhi 1. Cilt (1. Bs., Adalet 2021) 106.

¹¹ Bu konuda bkz. Melik Kartal, Görevi Yaptırmamak İçin Direnme Suçu (1. Bs., Adalet 2023) 53.

ait güç ve yetkileri kullandığı hususunda da şüphe bulunmaktadır. Son olarak hakemler, geçici de olsa söz konusu kamusal faaliyete katılma şartını da sağlayarak, kamu görevlisi olma niteliğini haizdirler¹².

6222 sayılı Sporda Şiddet Ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 20. maddesinde "*Spor müsabakalarında görev yapan hakem, gözlemci, saha komiseri ve temsilciler bu görevleriyle bağlantılı olarak kendilerine karşı işlenen suçlar bakımından kamu görevlisi sayılır*" hükmüne yer verilmek suretiyle hakemlere karşı işlenen suçlar bakımından bu kişilerin kamu görevlisi sayılacağı öngörülmektedir. Öte yandan ne mezkur Kanun'da ne de 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da hakemler tarafından işlenen suçlar bakımından bu kişilerin kamu görevlisi sayılıp sayılmayacağı meselesi açıklığa kavuşturulmaktadır. Bununla beraber 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu ek madde 1'de; "*Kamu hizmeti olarak yapılan gençlik ve spor organizasyonlarında görevlendirilen geçici görevliler, o organizasyonla ilgili görevlerini fiili olarak yürüttükleri süre içinde veya bu görevi ile ilgili ilişkileri sırasında kamu görevlisi sayılır*" hükmüne yer verilerek Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde görev yapan hakemlerin kamu görevlisi sayılacağı öngörülmektedir. Benzeri bir kanuni düzenlemenin Türkiye Futbol Federasyonu tarafından görevlendirilen hakemler bakımından da ihdas edilmesi bu hakemlerin hukuki niteliğine ilişkin tartışmayı nihayete erdirecektir¹³. Önemle vurgulamak gerekir ki, herhangi bir kanuni düzenlemenin varlığından bağımsız olarak TCK'nın benimsediği anlayış, hakemlerin kamu görevlisi sayılmaları için yeterlidir.

Hakemlerin kamu görevlisi sayılmalarından mütevellit özgü suç niteliğini haiz olan görevi kötüye kullanma suçunun faili olabilecekleri ortaya konulduktan sonra, bu suça vücut veren tipik fiilin ele alınması gerekmektedir. Buradaki tipik fiili, görevin gereklerine aykırı hareket edilmesi oluşturmaktadır. Bu bağlamda ilk olarak, icra edilen fiilin kamu görevlisinin görev alanına giren bir hususa ilişkin olması gerekir. Şayet fiil kamu görevlisinin görev kapsamı dışında kalıyorsa bu durumda görevi kötüye kullanma suçunun fiil unsurunun gerçekleştiğinden söz edilemez¹⁴. Görevin gereği olan davranış normu, kural olarak failin görevli olduğu alandaki mevzuata göre belirlenecektir. Ancak bu normun

¹² Aynı yönde bkz. Gökcan ve Aruç, 1. Cilt (n 10) 108.

¹³ Krşl. Pınar Memiş, 'Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu' (Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi 2010) 94, 95.

¹⁴ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmüş, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (11. Bs., Adalet 2025) 1128 ve 1129.

kaynağının kanun ya da yazılı bir hukuk kuralı olması şart olmayıp idari teamüllere aykırılık da bu minvalde yeterli olacaktır¹⁵. Çalışmamız açısından ele alındığında, Futbol Disiplin Talimatının 57. maddesine göre bu Talimat kapsamındaki kişilerden biri olan hakemlerin, futbol müsabakaları ve/veya futbolla ilgili herhangi bir aktivite üzerine, doğrudan ya da dolaylı bahis ve benzeri şans oyunları oynamaları yasak olup, bunun aksine hareket etmeleri, tek başına görevin gereklerine aykırılığı oluşturacaktır¹⁶. Önemle belirtelim ki hakemlerin söz konusu oyunları dolaylı bir şekilde oynaması da yasaklandığından, başkaları adına açılan hesaplar üzerinden bu oyunları oynamaları da suçun tipikliği açısından yeterli olacaktır.

Görevi kötüye kullanma suçunun tipikliği açısından görevin gereklerine aykırı hareket edilmiş olması yeterli olmayıp failin bu fiiliyle kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlaması da gerekmektedir. Bu açıdan görevi kötüye kullanma suçunun bir zarar suçu olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır¹⁷. Öte yandan kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olma ya da kişilere haksız bir menfaat sağlama şartının suç teorisi açısından nereye oturtulacağı hususu tartışmalıdır. Doktrinde bizim de katıldığımız görüşe göre bu unsurlar söz konusu suçun maddi unsurlarından neticeyi oluşturduğundan suçun tamamlanabilmesi için bu seçimlik hareketlerden en az birinin de gerçekleşmesi gerekir¹⁸. Doktrindeki diğer görüşe göre ise bu unsurlar suçun maddi unsurlarından neticeyi değil objektif cezalandırma şartını oluşturmaktadır¹⁹. Bu görüş kabul edildiğinde, görevin gereklerine aykırı hareket edilmesi tek başına suçun tipikliği açısından yeterli olacakken, failin cezalandırılması için bu fiilin yanı sıra, söz konusu unsurlardan birinin de gerçekleşmesi gerekecektir. Fiilin gerçekleşip bu unsurlardan birinin dahi gerçekleşmediği ihtimalinde teşebbüse bağlı bir cezalandırmadan dahi bahsedilemeyecektir²⁰.

¹⁵ Hasan Tahsin Gökcan ve Mustafa Artuç, Türk Ceza Kanunu Şerhi 6. Cilt (1. Bs., Adalet 2021) 8647.

¹⁶ Görevin gereklerine aykırılık teşkil eden fiil görevi kötüye kullanma suçunun varlığı için yeterli olup bu fiilin bizatihi görev sebebiyle ya da görev sırasında işlenmesine gerek bulunmamaktadır. Zira söz konusu kavramlar göreve ilişkin suç işleyen kamu görevlilerinin soruşturma usulü noktasında belirleyici role sahiptir. Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Halil Altındağ ve Kübra Tunç, '4483 sayılı Kanunda Yer Alan Görev Sebebiyle İşlenen Suç Kavramı' (2020) 15(170) Terazi Hukuk Dergisi 2010 vd.

¹⁷ Koca ve Üzülmöz (n 14) 1132.

¹⁸ Elif Bekar, Objektif Cezalandırılabilirlik Koşulları ve Bu Koşullar Bağlamında Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan Suçlar (1. Bs., Onikilevha 2017) 30.

¹⁹ M. Emin Artuk ve Ahmet Gökcan, Ceza Hukuku Özel Hükümler (21. Bs., Adalet 2024) 1134; Koca ve Üzülmöz (n 14) 1133.

²⁰ Krşl. Gökcan ve Artuç, 6. Cilt (n 15) 8656.

Çalışmamız açısından ele alındığında, söz konusu bahis veya şans oyunlarını oynayarak görevine aykırı hareket eden hakem, ayrıca bu bahis sonucunda bir kazanç elde etmişse, bu kazanç haksız bir menfaat olup görevi kötüye kullanma suçunun netice unsuruna vücut verecektir. Öte yandan söz konusu oyunların oynanmasına rağmen herhangi bir kazancın elde edilmediği ihtimalde; haksız bir menfaatin sağlanması ya da kişilerin mağduriyeti veya kamunun zararına neden olunması gibi bir durumdan bahsedilemeyeceğinden, suçun fiil unsurunun gerçekleşip netice unsurunun gerçekleşmediği bir hâl ortaya çıkacaktır. Bu durumda hakemin görevi kötüye kullanma suçuna teşebbüsten dolayı cezalandırılması söz konusu olacaktır. Buna rağmen doktrindeki katılmadığımız diğer görüş, söz konusu unsurları objektif cezalandırma şartı olarak kabul ettiği için bu görüşe göre herhangi bir menfaat elde etmeyen hakemin teşebbüse bağlı bir sorumluluğu dahi doğmayacaktır.

Sonuç olarak hakemlerin kendi görev aldığı maçlar dışında dahi olsa, bahis veya şans oyunları oynamaları tek başına görevi kötüye kullanma suçuna vücut verebilecektir.

III. FUTBOL HAKEMLERİNİN GÖREV ALDIKLARI MÜSABAKALARA İLİŞKİN BAHİS VEYA ŞANS OYUNLARINDAN DOĞAN CEZAI SORUMLULUĞU

Hakemlerin kendi görev aldığı maçlar üzerinden bahis veya şans oyunları oynaması mahiyetindeki eylemlerinin görevi kötüye kullanma suçunun yanı sıra başka bir suça vücut verip vermeyeceği meselesi çalışmanın bir diğer önemli hususunu oluşturmaktadır.

Şüphesiz bu bağlamda akla gelen ilk suç tipi 6222 sayılı Kanun m. 11’de düzenlenen şike ve teşvik primi suçudur. Söz konusu maddenin 1. fıkrası uyarınca; *“Belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Kendisine menfaat temin edilen kişi de bu suçtan dolayı müşterek fail olarak cezalandırılır. Kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılmış olması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur”*. Keza maddenin ikinci fıkrana göre; *“Şike anlaşmasının varlığını bilerek spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunan kişiler de birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır”*.

Madde metninden de anlaşılacağı üzere öncelikle, şike suçunun oluşması karşılıklı iradeye dayanan bir şike anlaşmasının varlığına bağlıdır. Bu anlaşmayla taraflardan biri müsabakanın sonucunu etkilemeye yönelik yükümlülüğü üstlenirken diğeri de ona kazanç veya sair menfaat temin etme yükümlülüğünü

üstlenir²¹. Bu itibarla şike suçu karşılaşma niteliğinde olan çok failli bir suçtur²². Teklif sunan kişi ile teklifi kabul eden kişi bu suçun faili olup teklife konu kazanç veya sair menfaatin temini hususunda anlaşmaya varıldığı an suç tamamlanmış olacaktır²³. Belirtmek gerekir ki madde metninde faile ilişkin herhangi bir özellikten bahsedilmemiş olsa da kendisine menfaat sağlanan kişinin müsabaka sonucunu etkileyebilecek bir gücünün olması gerekir. Dolayısıyla; hakemler, oyuncular, teknik direktörler ve kulüp yöneticileri gibi kişiler bu suçun failleri olabilecekken anlaşmayla vaat ettiği neticeyi sağlayabilecek bir pozisyonu olmayan kişinin fail olarak kabul edilebilmesi mümkün değildir²⁴.

Maddenin 4. fıkrası mezkûr suçla ilişkin nitelikli hâlleri öngörmektedir. Buna göre; “a) Kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle, b) Federasyon veya spor kulüpleri ile spor alanında faaliyet gösteren tüzel kişilerin, genel kurul ve yönetim kurulu başkan veya üyeleri, teknik veya idari yöneticiler ile kulüplerin ve sporcuların menajerleri veya temsilciliğini yapan kişiler tarafından, c) Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde, ç) Bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla, işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır”.

Yukarıda detaylıca izah edildiği üzere bir futbol müsabakasını yöneten hakem kamu görevlisi olduğundan, onun tarafından işlenen şike suçu bakımından “kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması” nitelikli hâlinin uygulanması söz konusu olacaktır. Keza suçun “bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla işlenmesi” hâlinde ayrıca bu nitelikli hâl de uygulama alanı bulacaktır. Doktrinde yer alan bir görüşe göre, söz konusu nitelikli hâlde yasal bahis oyunlarına duyulan güveni sarsan fiillerin cezalandırılması amaçlandığından, şike suçunun yasa dışı bahis oyunlarının sonucunu etkilemek üzere işlenmesi bu bent kapsamında değerlendirilemez²⁵. Bu görüşe katılmadığımızı belirtmek gerekir. Zira söz konusu nitelikli hâlin dayanak noktasını, bahis oyunlarına duyulan güvenden ziyade, bahis yoluyla elde edilen kazancın suçun haksızlık içeriğini daha da artırması oluşturmaktadır. Dolayısıyla yönettiği maç üzerinden bir yasadışı bahis baronuyla şike anlaşması yapmak suretiyle takımlardan birinin kazanmasını sağlayan hakem, hem kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzu kötüye kullandığı için maddenin a bendinde

²¹ Yasemin Baba, ‘Şike ve Teşvik Primi Suçu’ (2012) 3 (10) TAAD 775, 779 ve 780.

²² Hamide Zafer, ‘Belirli Bir Spor Müsabakasının Sonucunu Etkilemek Amacıyla Menfaat Temin Etme Suçu’ (2012) 11(1) Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 55, 60.

²³ ibid 61.

²⁴ Baba (n 21) 785.

²⁵ ibid 789; Büşra Demiral Bakırman, Şike ve Teşvik Primi Suçu (1. Bsk, Onikilevha 2017) 126.

öngörülen nitelikli hâlden hem de bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacını taşıdığı için maddenin 5 bendinde öngörülen nitelikli hâlden sorumlu tutulacaktır.

Söz konusu maddenin 5. fıkrası ise teşvik primi suçunu düzenlemekte olup buna göre, *“Suçun bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi suretiyle işlenmesi halinde bu madde hükümlerine göre verilecek ceza yarı oranında indirilir”*.

Hakemlerin bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla yapmış olduğu şike ve teşvik primi anlaşması çerçevesinde bu suçların faili olarak cezalandırılması mümkünse de böyle bir anlaşmanın mevcut olmadığı ihtimalde nasıl cezalandırılacakları meselesi çalışmanın bir diğer mihenk taşı oluşturmaktadır. Söz gelimi yönettiği bir futbol maçı üzerinden müstakil bir şekilde bahis oynayan hakem, bu bahis kapsamında kazanç elde etmek amacıyla takımlardan birinin oyuncularına haksız kırmızı kartlar gösterdiğinde şike suçundan cezalandırılabilir midir? Şike suçu çok failli ve karşılıklı anlaşmaya dayanan bir suç olduğundan, örnek olaydaki gibi suç yolunu tek başına kat eden bir hakemin şike suçundan cezalandırılması mümkün değildir. Belirtelim ki maçı yöneten 1. hakemin maçın diğer hakemleriyle anlaşıp onlarla birlikte söz konusu maç üzerinden bahis oynayarak kazanç elde ettiği durum açısından da sonuç değişmeyecektir. Zira buradaki anlaşma şike suçunda olduğu gibi taraflardan birinin müsabaka sonucunu etkilediği diğerinin ise menfaat temin ettiği bir anlaşma olmayıp, kazanç elde etmeye yönelik bahis oynamak eyleminin müşterek bir şekilde icra edilmesini ifade etmektedir. Bu durumlarda her ne kadar görevin kötüye kullanılması suçu uygulama alanı bulacak olsa da kendi görev aldığı maçtan bağımsız olarak bahis oynayan hakemin fiilinin de görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğu düşünüldüğünde, haksızlık içerikleri arasında belirgin farklılık olan her iki fiilin aynı suç hükümlerine göre cezalandırılması ceza adaletiyle örtüşmeyecektir.

Bu bağlamda tartışılabilir bir diğer ve son suç dolandırıcılık suçudur. Dolandırıcılık suçu TCK m. 157’de düzenlenmiş olup bu madde metnine göre *“Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası verilir”*. Malvarlığına karşı işlenen suçlardan biri olarak kabul edilmesinden mütevellit bu suç tipiyle öncelikle malvarlığı hakkı korunmaktadır. Öte yandan fail tarafından icra edilen hileli davranışlar, irade oluşumunu etkilediği için irade serbestliğini ihlal etmektedir. Bu itibarla söz konusu normla irade özgürlüğü de koruma altına alınmaktadır²⁶.

²⁶ Koca ve Üzülmaz (n 14) 802.

Madde metninden de anlaşılacağı üzere dolandırıcılık suçuna vücut veren maddi unsurların oluşabilmesi için ilk olarak fail tarafından gerçekleştirilen hileli bir davranışın mevcut olması gerekir. Öte yandan failin bu davranışının mağduru aldatması ve bunun neticesinde mağdur veya başkasının zarara uğraması ve failin veya başkasının bir yarar sağlaması gerekir. Bilhassa çalışmamıza bakan yönüyle burada üzerinde durulması gereken mesele aldatıcı mahiyetteki hileli davranışın ne olduğu ve bunun muhatabın iradesini ne ölçüde etkilediği hususudur. Hemen belirtelim ki Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun büyük ölçüde kabul gören 27.04.2004 tarihli kararı²⁷ bu hususta yol gösterici niteliktedir. Bu karara göre, "... dolandırıcılık suçunun unsurunu oluşturan hile ve desiseyi şu şekilde tanımlamak mümkündür. Olaylara ilişkin yalan açıklamaların ve sarf edilen sözlerin doğruluğunu kuvvetlendirecek ve böylece muhatabın inceleme eğilimini etkileyebilecek yoğunluk ve güçte olması ve bu bakımdan gerektiğinde bir takım dış hareketler ekleyerek veya böylece var olan halden ve koşullardan yararlanarak, almayacağı bir kararı bir kimseye verdirmek suretiyle onu aldatması, bu suretle başkasının zihin, fikir ve eylemlerinde bir hata meydana getirmesidir. Böylece dolandırılanın iradesi fesada uğratılmakta, sakatlanmaktadır". Görüleceği üzere dolandırıcılık suçunun vücut bulabilmesi için hileli davranışın belli bir yoğunluğa ulaşması gerektiği gibi, bu davranışın mağdurun iradesini yanıltması da şarttır²⁸.

Çalışmamıza konu olan örnek olay açısından ele alındığında, yönettiği bir futbol maçı üzerinden müstakil bir şekilde bahis oynayan hakem, takımlardan birinin oyuncularına haksız kırmızı kartlar göstererek bahse konu kazancı elde ettiğinde ortada haksız bir menfaatin olduğu açıktır. Keza hakemin gösterdiği kırmızı kartın gerçekle örtüşmeyen hileli bir davranış olduğu da ileri sürülebilir. Ancak bu davranışın, muhatapların iradesini fesada uğratici bir nitelikte olduğunu söylemek mümkün gözükmemektedir. Dolandırıcılık suçunda fail hileli davranışlarıyla muhatabın iradesini etki altına alıp bu yanıltma sonucu onun tarafından kendisine veya bir başkasına haksız çıkar sağlarken örnek olayda hakem tamamen kendisine verilen görevi kötüye kullanarak bu menfaati elde etmektedir. Herhangi bir kimsenin iradesini etkilemek suretiyle elde edilen bir menfaatten bahsedilemeyeceğinden burada dolandırıcılık suçu meydana gelmeyecektir²⁹.

²⁷ YCGK, 27.04.2004, 6-85/104.

²⁸ Bkz. Hasan Tahsin Gökcan ve Mustafa Artuç, Türk Ceza Kanunu Şerhi 4. Cilt (1. Bs., Adalet 2021) 5754 vd.

²⁹ Krşl. Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem ve Murat Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku (22. Bs., Seçkin 2024) 774. Benzeri bir tartışma, şike suçunun dolandırıcılık suçu ile arasındaki ilişki ortaya konulurken karşımıza çıkmakta olup bu hususta farklı görüşler bulunmaktadır. Doktrindeki bir görüşe göre şike suçuna ilişkin düzenleme olmasaydı dahi faillerin dolandırıcılık suçuna göre cezalandırılması mümkün olacaktı (Demiral Bakırman (n 25) 100). Krşl. Süheyl Donay, Sporda Şiddet ve Disiplinsizliğin Önlenmesi ve Şike ve

Tüm bu bilgiler ışığında ifade edilecek olursa, tıpkı kendi görev aldığı maçtan bağımsız olarak bahis oynayan hakemin fiilinde olduğu gibi, söz konusu örnek olaydaki hakemin de görevi kötüye kullanma suçundan başka bir suçtan cezalandırılması mümkün değildir. Hâlbuki burada işlenen fiilin haksızlık içeriği göz önünde bulundurulduğunda hakemin daha ağır bir cezayı gerektiren suçtan cezalandırılması gerekirdi. Kaldı ki hakem kamu görevlisi olduğundan, her halükârda görevi kötüye kullanma suçundan cezalandırılması mümkünken, örneğin kamu görevlisi olmayan bir futbolcu tarafından aynı fiilin işlenmesi ihtimalinde bu fiilin cezasız kalması gibi bir durum ortaya çıkacaktır. İşte bu ceza adaletsizliğinin önüne geçmek adına yasal ya da yasadışı bahis oyunlarının sonucuna tesir etmek maksadıyla maç sonuçlarını etkileyen kişilerin cezalandırılacağı bir suç normunun düzenlenmesi yerinde olacaktır.

Esasen Futbol Disiplin Talimatının birtakım fiillere ilişkin yaptırımların öngörüldüğü hükümlere bakıldığında, buradaki derecelendirmeye benzer bir düzenlemenin konuya ilişkin bağımsız bir suç bakımından da olması gerektiği daha net bir şekilde görülmektedir. Şöyle ki yukarıda da ifade edildiği üzere, Futbol Disiplin Talimatının “Bahis” başlıklı 57. maddesine göre, *“bu Talimat kapsamındaki kişilerin, futbol müsabakaları ve/veya futbolla ilgili herhangi bir aktivite üzerine, doğrudan ya da dolaylı bahis ve benzeri şans oyunları oynamaları yasaktır. Bunların aksine hareket eden kişiler, üç aydan bir yıla kadar müsabakalardan men veya hak mahrumiyeti cezası ile cezalandırılır”*. Söz konusu Talimatın “Müsabaka Sonucunu Etkileme” başlıklı 56. maddesi ise müsabakanın sonucunu veya sürecini hukuka veya spor ahlakına aykırı şekilde etkilemeyi yasaklarken, bu yasağı ihlal veya ihlale teşebbüs eden hakemler hakkında sürekli hak mahrumiyeti cezası verileceğini öngörmektedir. Keza aynı Talimatın “Görevi İhmal ve Görevi Kötüye Kullanma” başlıklı 59. maddesinin 1. fıkrası uyarınca *“bu Talimat kapsamındaki kişiler, özel bir amaç doğrultusunda veya avantaj sağlamak amacıyla görevlerini ihmal edemez veya kötüye kullanamazlar. Bu maddenin ihlali halinde, faillere en az 1 yıl hak mahrumiyeti veya lisansın iptali cezası verilir”*.

Teşvik Primi (2. Bs., Beta 2012) 156. Doktrindeki diğer görüş ise dolandırıcılık suçu ile şike suçunun unsurlarının birbirinden farklı olduğunu ileri sürerek burada dolandırıcılık suçunun oluşmayacağını belirtmektedir. Bu görüşe göre dolandırıcılıkta doğrudan doğruya mağduru hedef alan ve aldatma imkânı bulunan hileli hareketlerle onun iradesini hataya düşürüp zarara uğratmak ve haksız yarar sağlamak mevcutken, şike suçunda ise, doğrudan doğruya mağduru hedef alıp, aldatmaya elverişli hareketlere hataya düşürmek kastı ve buna bağlı maddi unsurlar bulunmamaktadır (Ersan Şen ve Bilgehan Özdemir, Şike (1. Bs., Yargın Hukuk Yayınları 2012) 11. Krşl. Köksal Bayraktar, ‘Şike Suçu’, (2019) 21(Özel S.) Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2757, 2762. Doktrindeki bir diğer görüş ise şike suçuna vücut veren hareketlerle dolandırıcılık suçunun da oluşabileceğini ve fakat bu konuda bir ayrıma gidilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Bu görüşe göre hileli davranışlarla işlenen taraf şikesi bakımından dolandırıcılık suçunun vücut bulması mümkünken, hakemin müsabakayı kasten hatalı yönettiği hakem şikesi bakımından hileli bir davranıştan söz edilemeyeceğinden dolandırıcılık suçu oluşmayacaktır (Baba (n 21) 794).

Görüleceği üzere Futbol Disiplin Talimatı, söz konusu fiillerin içerdiği haksızlığı ölçüt olarak bahis oynanmasından ibaret fiile daha hafif yaptırımlar öngörürken müsabakanın sonucunu etkileme ve görevi özel bir amaç doğrultusunda kötüye kullanma fiillerine ise daha ağır yaptırımlar öngörmektedir. İşte bu anlayış çerçevesinde bahis oyunlarının sonucuna tesir etmek maksadıyla maç sonuçlarını etkileme eyleminin bağımsız bir suç olarak düzenlenmesi önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Son olarak belirtmek gerekir ki, müsabaka sonucunu etkileyen hakem hatalarında büyük ölçüde uygulama alanı bulan video yardımcı hakemin (VAR) devreye girdiği bir pozisyonda, maçın 1. hakemi bu hatalı kararında ısrar ederse, bu husus o hakemin suç işlemeye yönelik kastının tespitinde göz önünde bulundurulmalıdır. Keza (VAR)’ın devreye girmesi gereken bir pozisyonda bu durumu görmezden gelen video yardımcı hakemin suç işlemeye yönelik kastının tespitinde de bu husus göz ardı edilmemelidir.

SONUÇ

Hakemlerin kendi görev aldığı maçlar üzerinden oynadıkları bahis veya şans oyunları bakımından çeşitli suçların vücut bulma ihtimali ortaya çıksa da, kendi görev aldığı maçlar dışında kalan hâller bakımından uygulama alanı bulabilecek tek suç görevi kötüye kullanma suçudur.

Herhangi bir kanuni düzenlemenin varlığından bağımsız olarak TCK’nın benimsediği anlayış, hakemlerin kamu görevlisi sayılmaları için yeterli olduğundan, bu kişilerin görevi kötüye kullanma suçunun faili olabilmeleri mümkündür. Ayrıca Futbol Disiplin Talimatının 57. maddesine göre, “bu Talimat kapsamındaki kişilerden biri olan hakemlerin, futbol müsabakaları ve/veya futbolla ilgili herhangi bir aktivite üzerine, doğrudan ya da dolaylı bahis ve benzeri şans oyunları oynamaları yasak” olup, bunun aksine hareket etmeleri, tek başına görevin gereklerine aykırılığı oluşturacaktır. Bahis veya şans oyunlarını oynayarak görevine aykırı hareket eden hakem, ayrıca bu bahis sonucunda bir kazanç elde etmişse, bu kazanç haksız bir menfaat olup görevi kötüye kullanma suçunun netice unsuruna vücut verecektir. Öte yandan söz konusu oyunların oynanmasına rağmen herhangi bir kazancın elde edilmediği ihtimalde; haksız bir menfaatin sağlanması ya da kişilerin mağduriyeti veya kamunun zararına neden olunması gibi bir durumdan bahsedilemeyeceğinden, suçun fiil unsurunun gerçekleşip netice unsurunun gerçekleşmediği bir hâl ortaya çıkacaktır. Bu durumda hakemin görevi kötüye kullanma suçuna teşebbüsten dolayı cezalandırılması söz konusu olacaktır. Bununla beraber doktrindeki katılmadığımız diğer görüş, söz konusu unsurları objektif cezalandırma şartı olarak kabul ettiği için bu görüşe göre herhangi bir menfaat elde etmeyen hakemin teşebbüse bağlı bir sorumluluğu dahi doğmayacaktır.

Hakemlerin kendi görev aldığı maçlar üzerinden bahis veya şans oyunları oynaması mahiyetindeki eylemlerinin görevi kötüye kullanma suçunun yanı sıra başka bir suça vücut verip vermeyeceği meselesine ilişkin olarak ele alınması gereken ilk suç şike ve teşvik primi suçudur. Söz konusu suç çok faili ve karşılıklı anlaşmaya dayanan bir suç olduğundan, suç yolunu tek başına kat eden bir hakemin bu suçtan cezalandırılması mümkün değildir. Örneğin yönettiği bir futbol maçı üzerinden müstakil bir şekilde bahis oynayan hakem, bu bahis kapsamında kazanç elde etmek amacıyla takımlardan birinin oyuncularına haksız kırmızı kartlar gösterdiğinde, şike ve teşvik primi suçuna bağlı bir cezalandırılması söz konusu olmayacaktır.

Bu bağlamda tartışılabilecek bir diğer ve son suç dolandırıcılık suçudur. Dolandırıcılık suçunda fail hileli davranışlarıyla muhatabın iradesini etki altına alıp bu yanıltma sonucu onun tarafından kendisine veya bir başkasına haksız çıkar sağlarken örnek olayda hakem tamamen kendisine verilen görevi kötüye kullanarak bu menfaati elde etmektedir. Herhangi bir kimsenin iradesini etkilemek suretiyle elde edilen bir menfaatten bahsedilemeyeceğinden burada dolandırıcılık suçu meydana gelmeyecektir.

Sonuç olarak, tıpkı kendi görev aldığı maçtan bağımsız olarak bahis oynayan hakemin fiilinde olduğu gibi, söz konusu örnek olaydaki hakemin de görevi kötüye kullanma suçundan başka bir suçtan cezalandırılması mümkün değildir. Hâlbuki burada işlenen fiilin haksızlık içeriği göz önünde bulundurulduğunda hakemin daha ağır bir cezayı gerektiren suçtan cezalandırılması gerekirdi. Kaldı ki hakem kamu görevlisi olduğundan, her halükârda görevi kötüye kullanma suçundan cezalandırılması mümkünken, örneğin kamu görevlisi olmayan bir futbolcu tarafından aynı fiilin işlenmesi ihtimalinde bu fiilin cezasız kalması gibi bir durum ortaya çıkacaktır. İşte bu ceza adaletsizliğinin önüne geçmek adına yasal ya da yasadışı bahis oyunlarının sonucuna tesir etmek maksadıyla maç sonuçlarını etkileyen kişilerin cezalandırılacağı bir suç normunun düzenlenmesi yerinde olacaktır.

Hakem Değerlendirmesi : Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması : Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek : Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review : *Externally peer-reviewed.*

Conflict of Interest : *The author has no conflict of interest to declare.*

Grant Support : *The author declared that this study has received no financial support.*

KAYNAKÇA

- Altındağ H ve Tunç K, ‘4483 Sayılı Kanunda Yer alan Görev Sebebiyle İşlenen Suç Kavramı’ (2020) 15(170) Terazi Hukuk Dergisi 2010-2019.
- Artuk ME ve Gökçen A, Ceza Hukuku Özel Hükümler (21. Bs., Adalet 2024).
- Baba Y, ‘Şike ve Teşvik Primi Suçu’ (2012) 3 (10) TAAD 775-805.
- Bayraktar K, ‘Şike Suçu’, (2019) 21(Özel S.) Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2757-2772.
- Bekar E, Objektif Cezalandırılabilme Koşulları ve Bu Koşullar Bağlamında Türk Ceza Kanunu’nda Yer Alan Suçlar (1. Bs., Onikilevha 2017).
- Çalışkan S ve Gürel A, Yasadışı Bahis ve Kumar Suçları, (2. Bs., Platon Plus Yayıncılık 2021).
- Demiral Bakırman B, Şike ve Teşvik Primi Suçu (1. Bsk, Onikilevha Yayıncılık 2017).
- Donay S, Sporda Şiddet ve Disiplinsizliğin Önlenmesi ve Şike ve Teşvik Primi (2. Bs., Beta 2012).
- Erbaş R ve Tokgöz HB, ‘Türk Ceza Hukukunda ‘Ultima Ratio’ İlkesi Bağlamında Spor Müsabakalarına Dayalı Bahis ve Şans Oyunları’ iç İzzet Özgenç, Cumhuriyet Şahin ve Faruk Turhan (edr) 5. Türk-Kore Ceza Hukuku Günleri Karşılaştırmalı Hukukta Ekonomik Suçlar Uluslararası Sempozyumu Tebliğler Kitabı (Seçkin Yayıncılık 2020) 1719-1753.
- Gökcan HT ve Artuç M, Türk Ceza Kanunu Şerhi 1. Cilt (1. Bs., Adalet 2021).
- Gökcan HT ve Artuç M, Türk Ceza Kanunu Şerhi 4. Cilt (1. Bs., Adalet 2021).
- Gökcan HT ve Artuç M, Türk Ceza Kanunu Şerhi 6. Cilt (1. Bs., Adalet 2021).
- Gülşen R, Spor Hukuku (1. Bs., Adalet 2013).
- İçer Z ve Akıncı C, ‘Spor Müsabakalarında Yasa Dışı Bahis ve Şans Oyunu Suçları’ (2023) 29(2) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 981-1002.
- Kantarıcı A, ‘Kumar Oynanması için Yer ve İmkân Sağlama Suçu’ (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi 2023).
- Kartal M, Görevi Yaptırmamak İçin Direnme Suçu (1. Bs., Adalet 2023).

- Koca M ve Üzülmüş İ, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (11. Bs., Adalet 2025).
- Memiş P, ‘Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu’ (Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi 2010).
- Savaşer Y, ‘Yarış Hakemlerinin ve Kararlarının Hukuki Nitelikleri’ iç Kısmet Erkiner (edr), Spor Hukuku Dersleri (Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayın No: 02 2007).
- Şen E ve Özdemir B, Şike (1. Bs., Yargın Hukuk Yayınları 2012).
- Şen E ve Bodur FB, ‘Futbol Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları’, Yorumluyorum XVII (Seçkin Yayıncılık, 2018).
- Şen E, ‘Kumar, Bahis ve Şans Oyunları Oynatma Suçu’ (Hukuki Haber, 18 Mayıs 2019) <<https://www.hukukihaber.net/spor-musabakalarinda-bahis-ve-sans-oyunlari-oynatma-sucu>> Erişim Tarihi 8 Aralık 2025.
- Tezcan D, Erdem MR ve Önok M, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku (22. Bs., Seçkin 2024).
- Zafer H, ‘Belirli Bir Spor Müsabakasının Sonucunu Etkilemek Amacıyla Menfaat Temin Etme Suçu’ (2012) 11(1) Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 55-82.